

володіють необхідними спеціальними знаннями та навичками і зможуть допомогти слідчому під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій та проведення окремих судових експертиз.

Література:

1. Конституція України. *Верховна Рада України* : [офіц. сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення – 02.12.2020 р.)

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення – 02.12.2020 р.).

3. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування /Офіс Генерального Прокурора // URL: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=104402 (дата звернення – 02.12.2020 р.).

МОДЕЛІ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Назаренко П. Г.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального, цивільного та міжнародного права
Національного університету «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

Щербіна М. Г.

*студентка юридичного факультету 6 курсу групи Юз-319м
Національного університету «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

Для якісної імплементації інституту приватних детективів в Україні важливе значення має досвід зарубіжних країн, в яких на законодавчому рівні врегульовано питання організації детективної діяльності. Дослідження законодавства інших країн дозволить виокремити найбільш раціональні й ефективні положення, що можуть бути враховані вже в національному законодавстві з приводу досліджуваного питання.

Сьогодні спеціалізоване законодавство щодо детективної діяльності є не тільки в країнах ЄС та США, а також і в деяких пострадянських країнах. Цікаво порівняти підходи різних країн до встановлення вимог до кандидатів в детективи, ліцензування такої діяльності, страхування

професійної відповідальності, права на використання зброї, кримінально-правового статусу.

Де можна простежити суттєві розбіжності, так це в підході щодо вимог про наявність стажу роботи в правоохоронній сфері для кандидатів у детективи. За цією ознакою країни можна поділити на дві групи: ті, які не висувають вимогу про наявність стажу і ті, котрі відносять стаж до обов'язкових вимог. До першої групи віднесемо: Російську Федерацію, Республіку Молдова, Республіку Польща, Королівство Іспанія та ін.

Закон Республіки Молдови «Про приватну детективну і охоронну діяльність» [1] від 4 липня 2003 р. передбачає в ст. 18 і 20, що приватною детективною діяльністю можуть займатися тільки громадяни Республіки Молдова, які мають юридичну освіту або спеціальну підготовку у цій галузі.

Детективна діяльність в Республіці Польща регулюється Законом «Про детективні послуги» від 6 липня 2001 р. [2]. Відповідно до ст. 29 згаданого Закону детективом у Польщі може бути особа, яка досягла 21 року, має польське громадянство, громадянство іншої держави-члена Європейського Союзу, Швейцарії; має хоча б середню освіту, повну правоздатність, позитивну характеристику (відгук) начальника поліції за місцем проживання (Муніципальний Комендант Поліції), склала кваліфікаційний іспит. Тож, у Польщі не висувається жодних вимог не тільки щодо стажу, але й взагалі щодо наявності юридичної освіти, а натомість, встановлюється необхідність здачі кваліфікаційного іспиту.

Деякі спільні риси з приводу вимог до претендентів можна простежити в законодавстві Іспанії, де діяльність детективів регулюється Законом «Про приватну безпеку» [3] і Королівським декретом «Про регламентацію питань приватної безпеки» [4]. Перший Закон встановлює такі вимоги до приватних детективів: кандидат повинен бути повнолітнім, фізично і психічно здоровим, мати диплом бакалавра, не мати судимості, мати громадянство країни члена ЄС; кандидат зобов'язаний скласти іспит на професійну придатність; мати офіційний диплом приватного детектива.

В Латвії основними законодавчими актами, які регулюють діяльність приватних детективів є Закон «Про приватну детективну діяльність» та Правила ліцензування та сертифікації детективів затверджених Кабінетом Міністрів Латвії № 742 [5, с. 46-50]. Кандидату потрібно мати: громадянство Латвії (будь-якої іншої країни Європейського Союзу, Європейської економічної зони), повну вищу юридичну освіту та не менше п'яти років досвіду роботи в правоохоронних органах. Такі вимоги до кандидатів в детективи

пояснюються доволі широким спектром прав, якими законодавчо наділені приватні детективи в цій країні.

В Ізраїлі діє спеціальний Закон «Про приватних слідчих і охоронний сервіс» [5, с. 46-50]. Вимоги до кандидатів в детективи наступні: громадянство Ізраїлю, постійно проживання на його території; досягнення 23-річного віку; закінчення повного 12-річного курсу ізраїльської школи; відсутність судимості; проходження повного трирічного курсу стажування в одному з ліцензованих детективних агентств або наявність відповідного стажу роботи в поліції чи прикордонних військах; успішне складання екзамену в Комісії Міністерства юстиції Ізраїлю.

В окремих штатах США, як правило, також передбачено вимоги щодо стажу роботи в правоохоронних органах. Законодавством штату «Нью-Йорк» встановлено, що мінімальний вік кандидата має становити 25 років, він повинен бути громадянином США або постійним резидентом-іноземцем, успішно скласти державний іспит. Кандидати повинні мати не менше трьох років стажу роботи на посаді приватного детектива, працівника детективної контори або слідчого правоохоронного органу. Особи, що мають стаж понад 20 років у поліції або пожежній охороні, мають право на отримання ліцензії без складання іспиту [6].

Вимоги до кандидатів у детективи у штаті Каліфорнія: кандидат повинен бути старше 18 років, мати досвід практичної роботи у галузі розслідування не менше 6000 годин (3 роки), скласти двогодинний іспит з законодавства США [7, с. 72].

Щодо ліцензування, то законотворці багатьох країн дотримуються схожих поглядів. Як правило, ліцензії видаються або МВС або Мінюстом. Ліцензії є строковими, найчастіше видаються на 3 роки. У питанні видачі ліцензій країни можна поділити на ті, які застосовують диференційований підхід і ті, котрі дотримуються недиференційованого підходу (різні класи ліцензій) у питанні видачі ліцензій.

Диференційований підхід практикується у США, Латвії. Закони США, наприклад, на рівні штатів передбачають видачу трьох класів ліцензій: Клас «А» – дає право на збір оперативної інформації, клас «В» – дає право на ведення охоронної діяльності, а також на використання вогнепальної зброї, клас «С» дозволяє виконувати послуги, які притаманні класу А і В, а також носити зброю [8, с.72]. Закон Латвії «Про приватну детективну діяльність» від 5 липня 2001 р. (ст. 3) визначає два окремі види спеціальних дозволів на здійснення детективної діяльності: для юридичних осіб – ліцензію, для фізичних осіб – сертифікат. Ліцензія видається на невизначений час, сертифікат – на п'ять років.

У більшості країн світу застосовується недиференційований підхід до видачі ліцензій, наприклад, в таких країнах, як: РФ, Молдова, Франція та ін. Багато відмінностей можна побачити, проаналізувавши питання страхування професійної відповідальності. Таке страхування передбачено в США та принаймні в деяких країнах ЄС (наприклад, у Польщі). Страхові суми передбачені різні та досягають 1 млн дол. (штат Каліфорнія). У країнах пострадянського простору не передбачено обов'язку страхування професійної відповідальності детективами. Міжнародна федерація асоціацій приватних детективів передбачає мінімальний стандарт страхування професійної відповідальності на рівні 100 тис. євро.

Стосовно кримінально-процесуального статусу приватних детективів, закріпленого в законодавстві, країни можна поділити на три категорії:

- 1) в яких приватний детектив не має кримінально-процесуального статусу (РФ, Молдова, Казахстан (проект закону) та ін.);
- 2) країни, в яких приватний детектив визнається учасником кримінального процесу (Польща);
- 3) країни, в яких приватний детектив має обмежений кримінально-процесуальний статус (США, Італія, Іспанія, Латвія).

Таким чином, правове регулювання детективної діяльності у різних країнах світу має найбільш суттєві розбіжності з питань: кваліфікаційних вимог для кандидатів в детективи, ліцензування, страхування професійної відповідальності, права на використання зброї та кримінально-процесуального статусу приватного детектива.

Література:

1. Шелухін О. Правове регулювання надання послуг у сфері забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання (на прикладі недержавних підприємств). Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 1. С. 263–275.
2. Чорний О. Ю. Міжнародний досвід взаємодії держави та недержавних органів забезпечення безпеки суб'єктів господарювання та його застосування в Україні. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. Х. : ХНТУСГ, 2012. Вип. 125. 340 с.
3. О частной детективной и охранный деятельности: Закон Республики Молдова. URL: http://lex.justice.md/document_rus.php?id=DDBA09C7:960FB451. (дата звернення: 11.11.2020).

4. Ustawa o usługach detektywistycznych z dnia 6 lipca 2001 r. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20020120110>. (дата звернення: 11.11.2020).

5. Ley de Seguridad privada. URL: http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-1992-18489. (дата звернення: 11.11.2020).

6. Reglamento de Seguridad Privada. URL: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-1995-608.

7. Степнов С. Особенности частной детективной деятельности в Китае, Латвии и Молдове. Мир безопасности. 2008. № 5/174. С. 70–74.

8. Private Investigators, Bail Enforcement Agents and Watch, Guard or Patrol Agencies License Law Article 7, General Business Law. URL: <http://www.dos.ny.gov/licensing/lawbooks/PIBailWtchGuard.pdf>.

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Савчук А. І.

курсант

Національної академії внутрішніх справ

м. Київ, Україна

Верховенство права є важливою засадою кримінального провадження. Однак у кримінальному провадженні реалізація відповідного принципу є однією з найбільш глобальних проблем, оскільки вона не сприймається, не реалізується, не використовується в практиці слідчих органів.

На думку Міжнародної асоціації адвокатів, термін «верховенство права» виражає узагальнені ідеали практичного юридичного досвіду стосовно принципів, інститутів, механізмів та процедур, що дозволяють людині бути гідною та захищати її від свавілля державної влади [1, с. 1].

Головною характеристикою прав людини є те, що вони повинні захищатися державою та законом. У сфері кримінального провадження, перш за все, громадянські права та свободи, передбачені Конституцією України, потребують захисту, зокрема: право особи на повагу її гідності (ст. 28); право на свободу та особисту недоторканість (ст. 29); право на недоторканість житла (стаття 30); право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції (стаття 31); право на повагу до приватного та сімейного життя (ст. 32). Однак, відповідно до ст. 64 Конституції України ці конституційні права та свободи людини і громадянина можуть бути обмежені у випадках,